

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

UDC80 (82)

ISSN 1857-7059

ГОДИШЕН ЗБОРНИК

2018

YEARBOOK

2018

ГОДИНА 9
БРОЈ 12

VOLUME IX
NO 12

GOCE DELCEV UNIVERSITY - STIP
FACULTY OF PHILOLOGY

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

ГОДИШЕН ЗБОРНИК
2018
YEARBOOK

ГОДИНА 9
БР. 12

VOLUME IX
NO 12

GOCE DELCEV UNIVERSITY – STIP
FACULTY OF PHILOLOGY

ГОДИШЕН ЗБОРНИК ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

За издавачот:

вонр. проф. Драгана Кузмановска

Издавачки совет

проф. д-р Блажо Боев

проф. д-р Лилјана Колева-Гудева

проф. д-р Виолета Димова

вонр. проф. Драгана Кузмановска

проф. д-р Луси Караниколова -Чочоровска

проф. д-р Светлана Јакимовска

доц. д-р Ева Горѓиевска

Редакциски одбор

- проф. д-р Ралф Хајмрат – Универзитет од Малта, Малта
проф. д-р Нецати Демир – Универзитет од Гази, Турција
проф. д-р Ридван Цанин – Универзитет од Едрене, Турција
проф. д-р Стана Смиљковиќ – Универзитет од Ниш, Србија
проф. д-р Тан Ван Тон Та – Универзитет Париз Ест, Франција
проф. д-р Карин Руке Бритен – Универзитет Париз 7 - Дени Дидро, Франција
проф. д-р Роналд Шејфер – Универзитет од Пенсилванија, САД
проф. д-р Кристина Кона – Хеленски Американски Универзитет, Грција
проф. д-р Златко Крамариќ – Универзитет Јосип Јурај Штросмаер, Хрватска
проф. д-р Борјана Просев-Оливер – Универзитет во Загреб, Хрватска
проф. д-р Татјана Ѓуришиќ-Бекановиќ – Универзитет на Црна Гора, Црна Гора
проф. д-р Рајка Глушица – Универзитет на Црна Гора, Црна Гора
доц. д-р Марија Тодорова – Баптистички Универзитет од Хонг Конг, Кина
доц. д-р Зоран Поповски – Институт за образование на Хонг Конг, Кина
проф. д-р Елена Андонова – Универзитет „Неофит Рилски“, Бугарија
м-р Диана Мистреану – Универзитет од Луксембург, Луксембург
проф. д-р Зузана Буракова – Универзитет „Павол Јозев Сафарик“, Словачка
доц. д-р Наташа Поповиќ – Универзитет во Нови Сад, Србија
проф. д-р Светлана Јакимовска, доц. д-р Марија Кукубајска, проф. д-р Луси Караниколова-Чочоровска, доц. д-р Ева Горѓиевска, проф. д-р Махмут Челик,
проф. д-р Јованка Денкова, доц. д-р Даринка Маролова, доц. д-р Весна Коцева, виш лектор м-р Снежана Кирова, лектор м-р Наталија Поп-Зариева, лектор м-р Надица Негриевова, лектор м-р Марија Крстева

Главен уредник

проф. д-р Светлана Јакимовска

Одговорен уредник

доц. д-р Ева Горѓиевска

Јазично уредување

Лилјана Јовановска

(македонски јазик)

лектор м-р Биљана Петковска, лектор м-р Крсте Илиев, лектор м-р Драган Донева
(англиски јазик)

Техничко уредување

Славе Димитров, Благој Михов

Редакција и администрација

Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип

Филолошки факултет

ул. „Крсте Мисирков“ 10-А п. факс 201, 2000 Штип Р. Македонија

**YEARBOOK
FACULTY OF PHILOLOGY**

For the publisher:

Ass. Prof. Dragana Kuzmanovska, PhD

Editorial board

Prof. Blazo Boev, PhD

Prof. Liljana Koleva-Gudeva, PhD

Prof. Violeta Dimova, PhD

Ass. Prof. Dragana Kuzmanovska, PhD

Prof. Lusi Karanikolova-Cocorovska, PhD

Prof. Svetlana Jakimovska, PhD

Ass. Prof. Eva Gjorgjievska

Editorial staff

Prof. Ralf Heimrath, PhD — University of Malta, Malta

Prof. Necati Demir, PhD— University of Gazi, Turkey

Prof. Ridvan Canım, PhD— University of Edrene, Turkey

Prof. Stana Smiljkovic, PhD— University of Nis, Serbia

Prof. Thanh-Vân Ton-That, PhD— University Paris Est, France

Prof. Karine Rouquet-Brutin PhD — University Paris 7 – Denis Diderot, France

Prof. Ronald Shafer— University of Pennsylvania, USA

Prof. Christina Kkona, PhD— Hellenic American University, Greece

Prof. Zlatko Kramaric, PhD— University Josip Juraj Strosmaer, Croatia

Prof. Borjana Prosev – Oliver, PhD— University of Zagreb, Croatia

Prof. Tatjana Gurisik- Bekanovic, PhD— University of Montenegro, Montenegro

Prof. Rajka Glusica, PhD— University of Montenegro, Montenegro

Ass. Prof. Marija Todorova, PhD— Baptist University of Hong Kong, China

Ass. Prof. Zoran Popovski, PhD— Institute of education, Hong Kong, China

Prof. Elena Andonova, PhD— University Neofit Rilski, Bulgaria

Diana Mistreanu, MA— University of Luxemburg, Luxemburg

Prof. Zuzana Barakova, PhD— University Pavol Joseph Safarik, Slovakia

Ass. Prof. Natasa Popovik, PhD— University of Novi Sad, Serbia

Prof. Svetlana Jakimovska, PhD, Ass. Prof. Marija Kukubajska, PhD, Prof. Lusi Karanikolova-Cocorovska, PhD, Ass. Prof. Eva Gjorgjievska, PhD, Prof. Mahmut Celik, PhD, Prof. Jovanka Denkova, PhD, Ass. Prof. Darinka Marolova, PhD, Ass. Prof. Vesna Koceva, PhD, lecturer Snezana Kirova, MA, lecturer Natalija Pop-Zarieva, MA, lecturer Nadica Negrievska, MA, lecturer Marija Krsteva, MA

Editor in chief

Prof. Svetlana Jakimovska, PhD

Managing editor

Ass. Prof. Eva Gjorgjievska, PhD

Language editor

Liljana Jovanovska

(Macedonian language)

lecturer Biljana Petkovska, lecturer Krste Iliev, lecturer Dragan Donev

(English language)

Technical editor

Slave Dimitrov, Blagoj Mihov

Address of editorial office

Goce Delchev University

Faculty of Philology

Krste Misirkov b.b., PO box 201 2000 Stip, Republic of Macedonia

СОДРЖИНА CONTENTS

----- ЈАЗИК

Марија Леонтиќ

ГРАМАТИЧКАТА КАТЕГОРИЈА ПАДЕЖ ВО ТУРСКИОТ
ЈАЗИК И НЕГОВО ПРЕДАВАЊЕ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК

Marija Leontik

THE CASES IN TURKISH LANGUAGE AND THEIR TRANSLATION
EQUIVALENTS IN MACEDONIAN LANGUAGE

9

Марија Соколова

АСОЦИЈАТИВНОТО ПОЛЕ НА СТИМУЛУСОТ ГЛУП ВО
АСОЦИЈАТИВНИТЕ РЕЧНИЦИ НА МАКЕДОНСКИОТ, СРПСКИОТ,
БУГАРСКИОТ И РУСКИОТ ЈАЗИК

Marija Sokolova

THE ASSOCIATIVE FIELD OF THE STIMULUS STUPID IN THE
ASSOCIATIVE DICTIONARIES OF THE MACEDONIAN, SERBIAN,
BULGARIAN AND RUSSIAN LANGUAGES

17

----- КНИЖЕВНОСТ

Krste Iliev, Natalija Pop Zarieva, Dragan Donev

SOME COMMON TRAITS SHARED BY ENGLISH RENAISSANCE
REVENGE TRAGEDIES

25

Славчо Ковилоски

КНИЖЕВНОТО И ИСТОРИСКОТО ЗА СИРМА ВОЈВОДА

Slavcho Koviloski

THE LITERARY AND HISTORICAL WORKS ABOUT SIRMA VOIVODA

33

Ранко Младеноски

РАСКАЗИ НА ЕТГАР КЕРЕТ НА МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК

Ranko Mladenoski

STORIES BY ETGAR KERET IN MACEDONIAN

43

Ева Ѓорѓиевска

РАЗВОЈНИТЕ ФАЗИ НА СРЕДНОВЕКОВНАТА ИТАЛИЈАНСКА ПОЕЗИЈА

Eva Gjorgjievska

THE DEVELOPMENT OF THE ITALIAN MIDDLE AGES POETRY

49

Фатмире Вејсели

ИНТЕРСУБЈЕКТИВНА АНАЛИЗА ВО ДРАМАТА НА
МАРИЛУИЗЕ ФЛАЈСЕР „ЧИСТИЛИШТЕ ВО ИНГОЛШТАТ“

Fatmire Vejseli

INTER-SUBJECTIVE ANALYSIS BETWEEN MOTHER AND SON
IN MARILUISE FLEISSER'S PLAY: THE PURGATORY IN INGOLSTADT

57

Krste Iliev, Natalija Pop Zarieva, Dragan Donev

ATTITUDES TO POETRY IN THE ANTIQUITY AND TO DRAMATIC
POETRY IN RENAISSANCE ENGLAND

65

Ивана Котева, Махмут Челик

ДОАЈЕНОТ НА ТУРСКАТА КНИЖЕВНОСТ ВО МАКЕДОНИЈА
– ИЛХАМИ ЕМИН

Ivana Koteva, Mahmut Celik

THE DOYEN OF TURKISH LITERATURE IN REPUBLIC OF
MACEDONIA- ILHAMI EMIN

75

----- МЕТОДИКА

Biljana Ivanova, Snezana Kirova, Dragana Kuzmanovska, Marica Tasevska

INVESTIGATION OF INSTRUMENTAL AND INTEGRATIVE MOTIVATION OF
LEARNING SECOND/FOREIGN LANGUAGE IN MACEDONIA

85

Марија Тодорова

МНОГУЈАЗИЧЕН НАСТАВНИК

Marija Todorova

MULTILINGUAL TEACHER

95

Марица Тасевска

МЕСТОТО И УЛОГА НА ВЕШТИНАТА ЗБОРУВАЊЕ НИЗ
НАСТАВНИТЕ МЕТОДИ

Marica Tasevska

THE PLACE AND THE ROLE OF THE SPEAKING SKILL IN
THE METHODS OF TEACHING

101

Марица Тасевска, Адријана Хаџи-Николова, Драган Донеv
МОТИВАЦИЈАТА КАКО КЛУЧЕН ФАКТОР ЗА ИЗУЧУВАЊЕ
НА ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК КАЈ УЧЕНИЦИТЕ ОД
СРЕДНО ГИМНАЗИСКО ОБРАЗОВАНИЕ

Marica Tasevska, Adrijana Hadzi-Nikolova, Dragan Donev

MOTIVATION AS A KEY FACTOR FOR LEARNING GERMAN
LANGUAGE BY THE STUDENTS OF HIGH SCHOOL

109

----- ПРЕВЕДУВАЊЕ

Даринка Маролова

КУЛТУРНОСПЕЦИФИЧНИ ФЕНОМЕНИ ВО

ИНТЕРЛИНГВАЛНАТА КОМУНИКАЦИЈА

(ГЕРМАНСКИ–МАКЕДОНСКИ, МАКЕДОНСКИ–ГЕРМАНСКИ)

Darinka Marolova

CULTURE-SPECIFIC FENOMENA IN THE INTERLINGUAL COUNICATION

(GERMAN-MACEDONIAN, MACEDONIAN-GERMAN)

119

Драган Донеv, Марица Тасевска, Крсте Илиев

ВЛИЈАНИЕТО НА КУЛТУРОЛОШКИТЕ ОСОБЕНОСТИ ВРЗ

ПРОЦЕСОТ НА ПРЕВЕДУВАЊЕ

Dragan Donev, Marica Tasevska, Krste Iliev

CULTURAL IMPLICATIONS IN THE PROCESS OF TRANSLATION

129

----- *КУЛТУРА*

Marija Krsteva, Dragan Donev, Krste Plev
NEW MEDIA CONTENT – MEME 135

----- *ПРИКАЗИ*

Људмил Спасов, Ирина Петровска
„АКАДЕМСКО ПИШУВАЊЕ 1“ ОД АВТОРКИТЕ ВИОЛЕТА
ЈАНУШЕВА И БИСЕРА К. СТОЈЧЕВСКА 141

РАСКАЗИ НА ЕТГАР КЕРЕТ НА МАКЕДОНСКИ ЈАЗИКРанко Младеноски¹¹Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип
ranko.mladenoski@ugd.edu.mk

Апстракт: Трудот претставува осврт кон збирката раскази со наслов „Одеднаш тропање на вратата“ од израелскиот раскажувач Етгар Керет што беше објавена на македонски јазик во 2017 година од скопскиот издавач „Македоника литера“, а во превод на Дарко Цветаноски и Сибел Ајдинова. Најпрво се приложени основните биографски податоци за авторот и за неговото творештво, а потоа се анализираат и се интерпретираат суштинските наративни особености на расказите како што се иронијата и автоиронијата, фантастиката и каледоскопскиот (променливиот) сетинг, метафикциските наративни слоеви, метонимиските супститути за антропонимите кај ликовите, оксиморонот на ниво на раскажувачка синтагма, но и на ниво на наративниот дискурс како „голема реченица“ и слично. На крајот од трудот се заклучува дека скопскиот издавач „Македоника литера“ направил вистински избор на автор и на книга за преведување и за објавување на македонски јазик, зашто расказите на Керет од збирката „Одеднаш тропање на вратата“ се автентично и провокативно белетристичко четиво за пребирливиот вкус на современиот постмодернистички читател.

Клучни зборови: „Одеднаш тропање на вратата“, „Македоника литера“, превод, израелски автор, македонски јазик.

STORIES BY ETGAR KERET IN MACEDONIARanko Mladenoski¹¹ Faculty of Philology, Goce Delcev University, Stip, Macedonia
ranko.mladenoski@ugd.edu.mk

Abstract: The paper presents a review of the collection of short stories titled "*Suddenly, a knock on the door*" by the Israeli short story writer Etgar Keret, published in Macedonian in 2017 by the Skopje publisher "Makedonika Litera", and translated by Darko Cvetanoski and Sibel Aydinova. Firstly, the basic biographical data of the author and his work are presented and then the essential narrative characteristics of stories such as irony, self-irony, fantasy and kaleidoscopic (variable) setting, metafictional narrative layers, metonymic substitutes for anthroponymies of the characters, oxymoron at the level of narrative syntagm as well as the narrative discourse such as "long sentence" etc., are analyzed and interpreted. At the end of the paper it is concluded that the Skopje publisher "Makedonika Litera" has made the right choice for the translation and publishing of an author and a book into Macedonian because Keret's stories from the collection "*Suddenly, a knock on the door*" are authentic and provocative fiction for the demanding taste of the contemporary postmodern readers.

Keywords: "*Suddenly, a knock on the door*", "*Makedonika Litera*", translation, Israeli author, Macedonian language.

1. Вовед

Скопскиот издавач „Македоника литера“ во 2017 година ја објави збирката раскази со наслов „Оеднаш тропање на вратата“ од Етгар Керет¹ на македонски јазик. Преведувачи на расказите се Дарко Цветаноски и Сибел Ајдинова. Етгар Керет (роден 1967 година) е израелски писател. Пишува раскази, но автор е и на стрипови и на сценарија за филм и телевизија. Негови најпознати збирки раскази се: „Цевководи“ (1992), „Недостига Кисинџер“ (1994), „Возачот на автобус кој сакаше да биде Бог“ (2004), „Девојчето на фрижидерот“ (2008) и „Оеднаш тропање на вратата“ (2010). Македонскиот превод на збирката раскази „Оеднаш тропање на вратата“ е, всушност, првото претставување на Керет пред македонската читателска публика на македонски јазик.

Станува збор, имено, за веќе афирмиран и мошне популарен раскажувач чии раскази се објавувани во престижни светски медиуми како што се „Монд“, „Њујорк тајмс“, „Гардијан“ и други, а неговите книги се преведени на повеќе од 40 јазици во педесетина земји. За Керет и за неговите раскажувачки потенцијали Салман Ружди нагласува: „Мислам дека Керет е брилијантен автор, сосема поинаков од сите други што ги знам. Тој е гласот на идната генерација“. (Керет, 2017, стр. 170).

2. Наративни постапки

Суштинската особеност што ги прави овие кратки раскази интересни и привлечни за читателот е ефектот на очудување што Керет умешно го вградува безмалку во секој свој расказ. Ваквиот ефект авторот го постигнува со практикување, но и со комбинирање на бројни наративни постапки како што се, на пример, иронијата и автоиронијата, фантастиката и калеидоскопскиот (променливиот) сетинг, метафикциските (металитературните, односно металитерарните) наративни слоеви, метонимиските супститути за антропонимите кај ликовите, оксиморонот на ниво на раскажувачка синтагма, но и на ниво на наративниот дискурс како „голема реченица“ (Барт, 1996, стр. 129-131), проблематиката на Другоста низ фокусот на иронизирањето на / со европоцентризмот, ескапизмот како идеолошка визија, односно како „аспект, модалитет... поглед на свет“ (Стефановски, 2003, стр. 79) на современиот отуѓен и деградиран човек и така натаму. Да погледнеме како функционираат овие наративни „алатки“ во неколку приказни од збирката „Оеднаш тропање на вратата“ која се состои од вкупно 35 раскази.

Воопшто не е случајно што збирката раскази „се отвора“ со расказот „Оеднаш тропање на вратата“, а „се затвора“ со расказот „А какво животно си ти?“. И во двата раскази авторот иронизира и автоиронизира со постапката на креирање на книжевно-уметнички дела. Ваквата метафикциска автоиронија ја забележуваме уште на почетокот од расказот „Оеднаш тропање на вратата“, односно на почетокот од книгата:

¹ „Етгар Керет (Рамат Ган, 1967) е израелски автор, познат по своите раскази, стрипови и сценарија за филм и телевизија – најпопуларниот од помладата генерација израелски писатели. Неговите дела имаат добиено повеќе меѓународни награди и признанија. Керет живее во Тел Авив и предава на Универзитетот ’Бен-Гурион’. Неговите родители се полски Евреи, преживевани од холокаустот. Неговата кука во Варшава се смета за најтесната кука на светот. Според негов расказ е снимен филмот ’Зглобосечачи: љубовна приказна’ (Wristcutters: A Love Story, 2006) во режија на Горан Дукиќ, а самиот Керет е сценарист на филмот ’\$9,99’, како и на повеќе краткометражни филмови. Филмот ’Медуза’, во режија на Керет и неговата сопруга, Шира Гефен, ја добива наградата ’Златна камера’ на Канскиот фестивал во 2007 година“. (Керет, 2017, стр. 169).

„Раскажи ми приказна“, заповедува брадестиот човек кој седи на каучот во мојата дневна соба. Морам да кажам, ситуацијата е сè, само пријатна не. Јас сум некој кој пишува приказни, а не некој кој ги раскажува. А дури и тоа не е нешто што го правам по порачка. Последниот пат кога некој побара од мене да му раскажам приказна, тоа беше син ми. Тоа беше пред една година. Му раскажав нешто за самовила и ласица – не се сеќавам ни точно што – и за две минути тој беше цврсто заспан. Но, ситуацијата сега е многу различна. Затоа што син ми нема брада ниту, пак, пиштол... Се обидувам да му објаснам на брадестиот човек дека ако го остави пиштолот, тоа само ќе му биде од корист, ќе ни биде и на двајцата. Тешко е да се смисли приказна додека во главата ти е вперена цевка од наполнет пиштол. Но, типот инсистира... Види вака, се обидувам да се разберам. „Види вака ти“, мрмори брадестиот и го репетира пиштолот. „Или приказна или куршум меѓу очи“. Гледам дека изборот ми е ограничен. Типот не се забавува.“ (Керет, 2017, стр. 7-8).

Сосема идентична наративна металитерарно-автоиронична постапка е применета и во последниот расказ од збирката со наслов „А какво животно со ти?“:

„Речениците што сега ги пишувам се во интерес на гледачите на Германската државна телевизија. Новинарката што дојде денес во мојот дом ме замоли да пишувам нешто на компјутерот, бидејќи тоа секогаш било добра слика за јавноста: писател кој пишува. Тоа е клише, и таа го знае тоа, но што е клишето ако не една досадна верзија на вистината, а нејзината улога како новинар е да ги претвора тие вистини во нешто возбудиливо... Најпрвин почнувам да се преправам дека пишувам, но таа вели дека тоа не може така да функционира. Дека луѓето веднаш ќе забележале дека јас само сум се преправал. „Пишувајте нешто навистина“, инсистира, а потоа за секој случај појаснува: „Нека има приказна, нека не бидат само нафрлани зборови. Пишувајте природно, како што го правите тоа секогаш“. И велам дека за мене не е многу природно да пишувам додека ме сликаат за Германската државна телевизија, но таа инсистира. „Е па искористете го тоа“, вели, „напишете приказна токму за ова – за тоа колку сево ова ви изгледа неприродно и за тоа како една неприродност одеднаш раѓа нешто реално, исполнето со страст. Нешто што поминува низ вашиот рбет, од мозокот до крстот. Или обратно. Не знам тоа како функционира кај вас, од кој дел од вашето тело протекуваат креативните сокови. Кај секој човек е различно...“ И така јас продолжувам да пишувам не обрнувајќи ѝ внимание, заборавајќи дека е овде, и природен сум. Природен колку што можам да бидам. Јас треба да расчистам некои сметки со гледачите на Германската државна телевизија, но сега не е време за тоа. Сега е време да пишувам. И тоа нешто интересно, зашто таа веќе ме потсети дека кога пишуваш глупости, изгледа ужасно на камера.“ (Керет, 2017, стр. 165-166).

Има, се разбира, и други раскази кај Керет во кои доминира метафикцијата, како што е, на пример, расказот „Приказната, победничка“ (Керет, 2017, стр. 93-94).

Фантастиката во расказите на Керет е реализирана преку калеидоскопскиот (променливиот)² сетинг и е во функција да ја нагласи идеологијата на ескапизмот како поглед на свет. На современиот деградиран и отуѓен човек (отуѓен од себеси, од колективот, од природата), ни вели имплицитно авторот на овие кратки и многузачни приказни, му е својствено, но и привлечно бегството од реалноста и, пред сè, од животните премрежија со коишто тој секојдневно се соочува. Илустративен е, во таа смисла, расказот со наслов „Лажанија“ во кој јунакот (Роби) „бега“ од грижата на совеста, поради искажана лага во детството кон неговата мајка, во светот на сопствените лаги што самиот ќе го создаде во текот на својот живот. Во земјата Лажанија живеат сите ликови што се поврзани со лагите на јунакот и тој, на крајот, ќе мора да се соочи со нив, односно со своите лаги. Ескапизмот како творечки мотив се појавува и во расказите „Затворени“, „Пудинг“ (во кој возрасниот јунак

² „Калеидоскопскиот сетинг го дефинираат брзи промени од физичкиот свет кон имагинарниот и обратно.“ (Андоновски, 1997, стр. 346).

„се крие“ во своето детство), „Здрав почеток“ (во кој среќаваме ескапизам надополнет со иронија и автоиронија), „Дозеф“ и други. Во расказот „Дозеф“, на пример, јунакот во дијалогот со својот соговорник вели:

„Понекогаш, велам обидувајќи се да му возвратам на неговата отвореност, животот мене ми изгледа како стапица. Нешто во коешто влегуваш без да можеш да знаеш што ќе те улови зад некој агол. И кога си внатре – внатре во животот, мислам – нема бегане, освен можеби самоубиство, што и не е вистинско бегство, повеќе е како предавство. Знаеш што сакам да кажам, нели...?“ (Керет, 2017, стр. 129).

Во улога на нагласување на деградираноста и дегенерираноста на модерниот човек е и метонимиската супституција на антропонимите кај ликовите во расказот со наслов „Забава-изненадување“. Таму, во расказот, ликовите се воведуваат во нарацијата со метонимиски *pars pro toto* „имиња“ (Мустаќот, Фластерот, Веѓата, Бричената Глава), а ваквото нивно именување останува до крајот на раскажувањето. Покрај тоа, при маркирањето на овие ликови се нагласува и нивната професија како дистинктивен признак (банкарски менаџер, агент за осигурување, стоматолог) со што се алудира на нивната „технифицираност“, односно на „автоматизираноста“ на модерниот човек, зашто овие ликови во расказот функционираат како ликови-типови:

„Добар е овој Мустаќот, си мисли Фластерот, опасен тип. Додека Веѓата е малку невротичен и го прави да биде нервозен. Штом дојдоа, веднаш почна да јаде, а сега само гледа во часовникот и се чеша. Пред малку, кога Пнина го убедуваше да остане, му доаѓаше да го прекине разговорот и да ѝ рече да го остави на раат, да го пушти да си оди. Никому овде не му е потребен. Некој ќе помисли дека е некојси стар пријател на Авнер, а тој е само некој што му чепка во забите.“ (Керет, 2017, стр. 151).

Освен тоа, во некои од расказите на Керет се присутни и хетеролошки (ксенолошки) наративни слоеви. Проблематиката на Другоста (различноста, инаквоста) во овие раскази ја има на неколку нивоа (интеракција на една индивидуа со друга, интеракција на индивидуа со исказ/ текст), но кога се читаат расказите на Керет се добива впечаток дека авторот, сепак, ѝ дава предност на интеракцијата (комуникацијата) меѓу различните народи и различните култури (како интеракција меѓу колективитети), односно на прашањето за односот (мислењето/ ставот) на една кон некоја друга културна заедница. Притоа, се разбира, многу често се поставува односот на супериорност / инфериорност на една наспроти некоја друга култура што е видливо, на пример, на првиот расказ од збирката:

„Се обидувам да му објаснам на брадестиот човек дека ако го остави пиштолот, тоа само ќе му биде од корист... Но, типот инсистира. 'Во оваа земја', објаснува тој, 'ако сакаш нешто, мора да употребиш сила'. Само што дошол овде од Шведска, а во Шведска е сосема поинаку. Таму, ако сакаш нешто, учтиво замолуваш, и најчесто го добиваш тоа. Но, не и на задушливиот спарен Блиски Исток. Доволно е само една недела да бидеш на ова место за да сфатиш како функционираат работите – или поточно, како не функционираат. Палестинците си побараа држава, љубезно. Добија ли? Како не! Па се преориентираа на дигање во воздух на деца по автобуси, и луѓето почнаа да слушаат. Доселениците³ сакаа дијалог. Го слушна ли некој тоа? Никако. Па, почнаа со физички средства, истурајќи жешко масло врз граничните патроли, и одеднаш имаа публика. Во оваа земја, силата дава право, и не е важно дали станува збор за политика, економија или место за паркирање. Бруталноста е единствениот јазик што го разбираме. Шведска, местото од коешто брадестиот направил алија,⁴ е прогресивна и е речиси на врвот во прилично многу работи. Шведска не е само АББА, ИКЕА или Нобеловата награда. Шведска е свет за себе, и сè што имаат таму, го добиле на

³ Израелските доселеници во Западниот Брег.

⁴ Aliya – преселба на Евреите во Израел.

мирен начин. Во Шведска, ако отиде кај солистката на Ace of Base, да ѝ тропне на вратата и да ја замоли да пее за него, таа би му рекла да влезе и би му сварила чај. Потоа би ја извадила акустичната гитара од под креветот и би му свирела. И сето тоа со насмевка! Ама овде? Мислам, да не се размавташе со пиштолот, веднаш ќе го исфрлев“ (Керет, 2017, стр. 7-8).

И во расказот со наслов „Едно убаво“ (Керет, 2017, стр. 95-101) се наметнува во приказната контактот меѓу израелската и американската култура низ призмата на нехуманиот однос на американскиот чувар во компанијата кон израелскиот гостин. Се назираат во таа сцена традиционално проблематичните меѓусебни односи на релацијата Исток – Запад. Но, и погоре наведениот цитат од расказот „А какво животно си ти?“ во кој нараторот вели „Јас треба да расчистам некои сметки со гледачите на Германската државна телевизија, но сега не е време за тоа. Сега е време да пишувам“ (Керет, 2017, стр. 166), можеме да го прочитаеме како алузија за супериорно-инфериорниот однос меѓу германската нацистичко-фашистичка политика и израелскиот народ за време на Втората светска војна, односно како алузија за холокаустот.

Очудувањето како ефект од раскажувањето авторот го постигнува и со примената на оксиморонот како, на пример, синтагмата „милосрден убиец“ во расказот „Чекор отаде“ (Керет, 2017, стр. 111). Но, мошне е интересна и провокативна за читателот необичната примена на оксиморонот на ниво на наративниот дискурс како „голема реченица“ во расказот „Хемороид“ (Керет, 2017, стр. 122-123) во кој, освен тоа, авторот го жигосува полтронството и сервилноста на болно амбициозните кариеристи. Во ваков наративен контекст иронијата е неизбежна, а за неа веќе се кажа дека е едно од претпочитаните раскажувачки средства во овие раскази од Етгар Керет.

3. Заклучок

Несомнено е дека скопскиот издавач „Македоника литера“ извршил соодветен избор и на автор и на книга кога одлучил еден дел од расказите на Етгар Керет да ги приопшти пред македонската читателска публика со насловот, односно со збирката „Од еднаш, тропане на вратата“. Како што веќе покажавме погоре, кратките раскази на Керет се интересно и привлечно четиво, пред сè, поради очудувачкиот ефект што тие (ќе) го предизвикуваат кај читателската публика. Тука се, се разбира, и иронијата и автоиронијата коишто му даваат особен белег на раскажувачкиот тон во овие приказни на талентираниот израелски автор. Станува збор, всушност, за раскази кои ги маркираат и ги жигосуваат аномалиите и деградациите и во општеството, но и кај индивидуата како универзални појави, при што во никој случај не се поштедени ниту авторот ниту читателите.

Со објавувањето на расказите на Етгар Керет на македонски јазик нашата книжевно-уметничка средина се запознава со успешен и признат автор на светско рамниште, но и стапува во интеракција со современата израелска книжевност којашто и не е многу позната ниту за македонскиот читател ниту за потесните книжевни и книжевно-научни кругови кај нас. Затоа, можеме само да му честитаме на издавачот „Македоника литера“ за ваквиот потег со кој на македонската читателска публика ѝ се нуди квалитетен книжевно-уметнички производ со високи естетски вредности.

Користена литература:

1. Андоновски Венко (1997). *Структурата на македонскиот реалистичен роман*. Скопје: Детска радост.
2. Барт Ролан (1996). *Увод во структуралната анализа на раскажувањето*. Во: *Теорија на прозата*. Избор на текстовите, превод и предговор Атанас Вангелов. Скопје: Детска радост.

3. Керет, Етгар (2017). *Одеднаш тропане на вратата*. Превод: Дарко Цветаноски и Сибел Ајдинова. Скопје: Македоника литера.
4. Стефановски, Горан (2003). *Мала книга на стапици*. Скопје: Табернакул.

ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

ГОДИШЕН ЗБОРНИК

2018